

Υπόθεση C-62/86

AKZO Chemie BV

κατά

Επιτροπής των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων

« Άρθρο 86 — Πρακτικές επιχειρήσεως κατέχουσας δεσπόζουσα θέση που αποβλέπουν στον αποκλεισμό των ανταγωνιστών της »

Έκθεση για την επ' ακροατηρίου συζήτηση	3362
Προτάσεις του γενικού εισαγγελέα C. O. Lenz της 19ης Απριλίου 1989	3396
Απόφαση του Δικαστηρίου (πέμπτο τμήμα) της 3ης Ιουλίου 1991	3439

Περίληψη της αποφάσεως

- 1. Ανταγωνισμός — Διοικητική διαδικασία — Σεβασμός των δικαιωμάτων άμυνας — Υποχρέωση της Επιτροπής να παρέχει πρόσβαση στον φάκελο — Δεν υφίσταται*
- 2. Ανταγωνισμός — Διοικητική διαδικασία — Απόφαση της Επιτροπής με την οποία διαπιστώνεται παράβαση — Αποκλείονται τα αποδεικτικά στοιχεία που δεν κοινοποιήθηκαν στην κατέχουσα δεσπόζουσα θέση επιχείρηση*
- 3. Ανταγωνισμός — Διοικητική διαδικασία — Κοινοποίηση των αιτιάσεων — Απαιτούμενο περιεχόμενο*
- 4. Ανταγωνισμός — Δεσπόζουσα θέση — Σχετική αγορά — Αγορές που περιλαμβάνουν το σύνολο των προϊόντων που προσφέρονται για την κάλυψη παγίων αναγκών και παρουσιάζουν μικρές μόνο δυνατότητες υποκαταστάσεως με άλλα προϊόντα (Συνθήκη ΕΟΚ, άρθρο 86)*
- 5. Ανταγωνισμός — Δεσπόζουσα θέση — Υπαρξη — Κατοχή ιδιαίτερα σημαντικών μεριδίων της αγοράς — Επαρκής, κατά κανόνα, ένδειξη (Συνθήκη ΕΟΚ, άρθρο 86)*
- 6. Ανταγωνισμός — Δεσπόζουσα θέση — Κατάχρηση — Έννοια (Συνθήκη ΕΟΚ, άρθρο 86)*

7. *Ανταγωνισμός — Δεσπόζουσα θέση — Κατάχρηση — Προσφορά τιμών χαμηλότερων του κόστους που αποσκοπούν στην εκτόπιση ανταγωνιστού*
(*Συνθήκη ΕΟΚ, άρθρο 86*)
8. *Ανταγωνισμός — Δεσπόζουσα θέση — Κατάχρηση — Προσφορά τιμών χαμηλότερων του κόστους παραγωγής — Δικαιολόγηση — Ενθυγράμμιση με ανταγωνιστή — Προϋποθέσεις — Ανταγωνιστής που εφαρμόζει ανεξάρτητη πολιτική*
(*Συνθήκη ΕΟΚ, άρθρο 86*)
9. *Ανταγωνισμός — Δεσπόζουσα θέση — Κατάχρηση — Απόσπαση πληροφοριών για τους όρους που προσφέρουν οι ανταγωνιστές στο πλαίσιο σχεδίου εκτοπισμού των ανταγωνιστών*
(*Συνθήκη ΕΟΚ, άρθρο 86*)
10. *Ανταγωνισμός — Δεσπόζουσα θέση — Κατάχρηση — Συμβάσεις αποκλειστικού εφοδιασμού*
(*Συνθήκη ΕΟΚ, άρθρο 86*)

1. Ο σεβασμός των δικαιωμάτων άμυνας, στο πλαίσιο της διαδικασίας εφαρμογής των κανόνων ανταγωνισμού, απαιτεί να είναι σε θέση η ενδιαφερόμενη επιχείρηση να καταστήσει λυσιτελώς γνωστή την άποψή της επί των εγγράφων επί των οποίων στήριξε η Επιτροπή τις διαπιστώσεις που αποτελούν τη βάση της απόφασής της. Ωστόσο, δεν υπάρχει διάταξη που να επιβάλλει στην Επιτροπή υποχρέωση να αποκαλύπτει τους φακέλους της στα ενδιαφερόμενα μέρη.
2. Όταν η Επιτροπή λαμβάνει απόφαση με την οποία διαπιστώνεται παράβαση των κανόνων του ανταγωνισμού εκ μέρους επιχείρησης, δεν μπορεί να στηριχθεί σε έγγραφα τα οποία δεν κοινοποιήθηκαν στην εν λόγω επιχείρηση στο πλαίσιο της διοικητικής διαδικασίας που προηγήθηκε της λήψης της εν λόγω απόφασης.
3. Η κοινοποίηση των αιτιάσεων πρέπει να αναφέρει σαφώς τα πραγματικά περιστατικά επί των οποίων στηρίζεται η Επιτροπή, καθώς και τον νομικό χαρακτηρισμό που τους προσδίδει.
4. Κατά την εξέταση της, ενδεχομένως, δεσπόζουσας θέσης μιας επιχείρησης στη συγκεκριμένη αγορά, οι δυνατότητες ανταγωνισμού πρέπει να εκτιμώνται στο πλαίσιο της αγοράς η οποία περιλαμβάνει όλα τα προϊόντα τα οποία λόγω των χαρακτηριστικών τους προσφέρονται ιδιαίτερος για την κάλυψη παγίων αναγκών και παρουσιάζουν μικρές μόνο δυνατότητες υποκαταστάσεως με άλλα προϊόντα.
5. Εκτός εξαιρετικών περιπτώσεων, ιδιαίτερα σημαντικά μερίδια αποτελούν απόδειξη υπέρθεσης δεσπόζουσας θέσης. Αυτό συμβαίνει όταν πρόκειται για μερίδιο 50 %.
6. Η έννοια της καταχρηστικής εκμεταλλεύσεως είναι αντικειμενική έννοια που αφορά εκείνες τις ενέργειες επιχείρησης η οποία κατέχει δεσπόζουσα θέση που μπορούν να επηρεάσουν τη δομή της αγοράς στην οποία, ακριβώς λόγω της παρουσίας της συγκεκριμένης επιχείρησης, ο βαθμός ανταγωνισμού έχει ήδη περιοριστεί, και που μπορούν να έχουν ως συνέπεια να

παρεμποδίσουν, με τη χρησιμοποίηση μέσων διαφορετικών από εκείνα που διέπουν μία φυσιολογική αγορά προϊόντων ή υπηρεσιών που διαμορφώνεται με βάση τις παροχές των επιχειρηματιών, τη διατήρηση του υφισταμένου βαθμού ανταγωνισμού ή την περαιτέρω ανάπτυξη του ανταγωνισμού.

7. Το άρθρο 86 της Συνθήκης δεν επιτρέπει σε επιχείρηση κατέχουσα δεσπόζουσα θέση να εκτοπίζει από την αγορά ανταγωνιστική της επιχείρηση και να ενισχύει με τον τρόπο αυτό τη θέση της χρησιμοποιώντας μέσα διαφορετικά από εκείνα που εντάσσονται στο πλαίσιο ενός υγιούς ανταγωνισμού. Στο πλαίσιο αυτό, ωστόσο, δεν μπορεί να θεωρηθεί θεμιτός κάθε είδους ανταγωνισμός τιμών.

Τιμές υπολειπόμενες του μέσου όρου του κυμαινόμενου κόστους (δηλαδή του κόστους που μεταβάλλεται ανάλογα με τις παραγόμενες ποσότητες), με τις οποίες επιχείρηση κατέχουσα δεσπόζουσα θέση επιχειρεί να εκτοπίζει ανταγωνίστρια επιχείρηση, πρέπει να θεωρούνται ως καταχρηστικές. Πράγματι, η δεσπόζουσα επιχείρηση δεν έχει κανένα συμφέρον από την προσφορά τέτοιων τιμών, εκτός βέβαια αν αποβλέπει στην εκδίωξη από την αγορά των ανταγωνιστριών επιχειρήσεων προκειμένου να μπορέσει κατόπιν να αυξήσει τις τιμές της αποκομίζοντας κέρδος από τη μονοπωλιακή της κατάσταση, διότι κάθε πώληση συνεπάγεται γι' αυτήν ζημία, δηλαδή την απώλεια του συνόλου του σταθερού της κόστους (δηλαδή του κόστους που παραμένει σταθερό ανεξάρτητα από τις παραγόμενες ποσότητες) και μέρους τουλάχιστον του κυμαινόμενου κόστους της που αντιστοιχεί στην παραχθείσα ποσότητα.

Εξάλλου, τιμές κατώτερες από τον μέσο όρο του συνολικού κόστους, οι οποίες περιλαμβάνουν τόσο το σταθερό όσο και

το κυμαινόμενο κόστος, αλλά είναι ανώτερες από τον μέσο όρο του κυμαινόμενου κόστους, μπορούν να θεωρηθούν ως καταχρηστικές όταν καθορίζονται στο πλαίσιο σχεδίου που αποβλέπει στην εκδίωξη από την αγορά ανταγωνιστικής επιχείρησης. Πράγματι, η προσφορά τέτοιων τιμών μπορεί να εκτοπίσει από την αγορά επιχειρήσεις οι οποίες είναι, ίσως, το ίδιο αποτελεσματικές με τη δεσπόζουσα επιχείρηση, αλλά, λόγω της περιορισμένης χρηματοπιστωτικής τους ικανότητας δεν έχουν τη δυνατότητα να αντισταθούν στον ανταγωνισμό που τους επιβάλλεται.

8. Επιχείρηση κατέχουσα δεσπόζουσα θέση δεν μπορεί να δικαιολογεί πωλήσεις σε τιμές χαμηλότερες του κόστους παραγωγής επικαλούμενη την ανάγκη ευθυγραμμισώς της με τις τιμές άλλου προμηθευτή, όταν αποδεικνύεται ότι η εν λόγω επιχείρηση διατήρησε, με τον άλλο προμηθευτή, στενές επαφές ως προς την ακολουθητέα πολιτική στον τομέα των τιμών.
9. Η εκ μέρους επιχείρησης κατέχουσας δεσπόζουσα θέση απόσπασση, από επιχειρήσεις των οποίων επιδιώκει να αποσπάσει πελάτες, πληροφοριών ως προς τους όρους που προσέφερε η ανταγωνιστική αυτή επιχείρηση, δεν μπορεί να θεωρηθεί ως φυσιολογικό μέσο ανταγωνισμού όταν εντάσσεται στο πλαίσιο σχεδίου που αποβλέπει στην εκδίωξη από την αγορά της ανταγωνιστικής επιχείρησης.

10. Το γεγονός ότι επιχείρηση κατέχουσα δεσπόζουσα θέση σε συγκεκριμένη αγορά δεσμεύει, έστω και κατόπιν αιτήσεώς τους, τους αγοραστές με υπόσχεση να καλύπτουν το σύνολο ή σημαντικό μέρος των αναγκών τους, αποκλειστικά από την εν λόγω επιχείρηση συνιστά καταχρηστική εκμετάλλευση δεσπόζουσας θέσης, κατά την έννοια του άρθρου 86 της Συνθήκης.